

SEKTOROVÁ RADA PRE SKLO, KERAMIKU, MINERÁLNE VÝROBKY A NEKOVOVÉ MATERIÁLY

Smerovanie sektora a vízia štátu v kontexte Európskej priemyselnej politiky

15. október 2020

Úniový rámec

***Európska komisia 10. marca 2020
zverejnila novú Európsku
priemyselnú stratégiu, ktorej
cieľom je:***

- adaptácia priemyslu na ambiciózne klimatické ciele,
- udržanie konkurencieschopnosti.

***Budúcnosť európskeho priemyslu
postavená na troch pilieroch:***

- globálna konkurencieschopnosť,
- klimatická neutralita,
- digitálne technológie.

***Európska komisia plánuje
priemyselnú politiku prepojiť:***

- s Európskou zelenou dohodou (tzv. Green Deal) v rámci spoločného cieľa, prechod na udržateľnú a ekologicky čistú priemyselnú výrobu,
- s prehĺbovaním vnútorného trhu (pomocou digitalizácie) - hlbší a zdigitalizovaný vnútorný trh, rozšírením a posilnením obehového hospodárstva, zlepšením hospodárskej súťaže a štátnej pomoci, rozvojom inovácií, aplikovanej vedy a výskumu, podporou rozvoja zručností a rekvalifikácie pracovníkov, ale aj podporou prechodu dopravy na čisté a udržateľné palivá.

Úniový rámec

Stratégia je koncipovaná širokospektrálne a jednotlivé opatrenia by mali byť súčasťou dokumentov, ktoré EK plánuje predstaviť v budúcnosti (akčné plány, resp. stratégie) napr. “Renovation Wave”, kde by mali byť bližšie predstavené ciele dekarbonizácie priemyslu, “Chemicals Strategy”, ktorej cieľom je postupné znižovanie používania chemikálií, “Farmaceutical strategy for Europe” - ako reakcia na aktuálnu pandemickú krízu, s cieľom posilniť a budovať manufaktúrne kapacity EÚ v oblasti liečiv, Akčný plán pre kritické suroviny, Zoznam kritických surovín do roku 2020 a Štúdiu prognózy o kritických surovinách pre strategické technológie a odvetvia z hľadiska rokov 2030 a 2050.

Európska zelená dohoda („Green Deal“)

Oznámenie Európskej komisie k Európskej zelenej dohode (Green Deal) bude predstavovať podrobnú cestovnú mapu kľúčových politík a opatrení na dosiahnutie klimatickej neutrality v roku 2050, ktorá zabezpečí:

- výskum, vývoj a inovácie a ich aplikovanie do priemyslu,
- finančné prostriedky na zelené investície,
- sociálne spravodlivý prechod pre všetkých.

Komisia tieto politiky a opatrenia navrhuje pre každú oblasť (priemysel, energetika, doprava, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, budovy, životné prostredie, finančný sektor, vedu a výskum, vzdelávanie), čím sa má naštartovať a urýchliť prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo. Zo sociálneho pohľadu bude tento prechod výzvou, ale pozitívne dopady na zdravie a životnú úroveň občanov by mali zabezpečiť jeho akceptáciu verejnosťou.

Európska zelená dohoda („Green Deal“)

Medzi hlavné prvky zelenej dohody patrí:

- dosiahnutie klimatickej neutrality;
- predstavenie klimatického zákona - legislatívny návrh, ktorým sa nastaví cieľ klimatickej neutrality do roku 2050;
- návrh na aktualizáciu klimatických cieľov do roku 2030 (október 2020) - navýšenie na 50 až 55 % (aktuálne 40 %);
- uhlíkové clo - protekcionistické opatrenie na hraniciach EÚ;
- prehodnotenie daňových politík - energetické dane, dane z palív, uhlíková daň, odstránenie environmentálne škodlivých daní, zmena daňového zaťaženia na znečisťovateľov;
- investičný plán pre udržateľnú Európu - podpora investícií cez EIB vo výške 1 000 mld. EUR na obdobie desiatich rokov;
- EIB ako klimatická banka - mainstreaming investícií na klímu, do roku 2025 zvýšenie z aktuálnych 25 % na 50 %;
- mechanizmus spravodlivého prechodu - pozostáva z Fondu spravodlivého prechodu a z fondu InvestEU, investičný potenciál 100 mld. EUR;
- predstavenie Stratégie pre zelené financovanie (jeseň 2020) - posilní základy pre udržateľné financovanie a bude využívať taxonómiu;
- prechod na obehové hospodárstvo, Akčný plán pre obehové hospodárstvo;
- predstavenie Priemyselnej stratégie EÚ postavenej na obehovom hospodárstve - zameranie na sektory a podporné nástroje na dekarbonizáciu priemyslu (Masterplan).

Pozícia SR

Priemyselná politika je pre Slovenskú republiku, ako jednu z najviac industrializovaných krajín EÚ s energeticky náročným priemyslom, zásadnou témou. Je preto nevyhnutné:

- včas zdefinovať základné východiskové pozície SR,
- aktívne sa zapájať do formovania európskej politiky v tejto oblasti,
- presadzovať naše pozície pri príprave dokumentov, ktoré budú prijímané v súlade s novou Európskou priemyselnou stratégiou.

Ak sa na medzinárodnej úrovni neprijmú rovnaké podmienky na znižovanie emisií skleníkových plynov a na dodržiavanie environmentálnych štandardov, budú musieť na zabezpečenie konkurencieschopnosti energeticky náročného priemyslu, okrem investícií do výskumu a vývoja, pokračovať aj ochranné opatrenia pre priemysel (napr. v rámci systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v EÚ).

Priemysel významne prispieva k produkcii emisií skleníkových plynov. Na Slovensku tvoria emisie z priemyselných procesov cca 22 % celkových emisií skleníkových plynov, čo ich radí na druhé miesto hneď po energetike. Emisie v priemysle pochádzajú najmä z technologických procesov pri spracovaní minerálnych materiálov, chemickej výroby a výroby ocele a železa. Znižovanie emisií je finančne náročné a limitované technológiou, tvorba emisií je priamo závislá od objemu výroby.

Pozícia SR

Prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo bude predstavovať v SR veľké investičné náklady pre výrobcov s preneseným dopadom na konečných spotrebiteľov.

SR podporuje uplatňovanie princípov energetickej efektívnosti vo všetkých sektoroch hospodárstva a je si vedomá, že energetická efektívnosť je jednou z kľúčových podmienok plnenia dlhodobej stratégie.

SR zároveň podporuje trajektóriu zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov energie, ako primárneho zdroja energie a zvyšovania podielu zeleného a nízko emisného vodíka využívaných v priemysle a priemyselných procesoch, s cieľom znižovania uhlíkovej stopy priemyselnej výroby.

Prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo musí byť technologicky a finančne uskutočniteľný. SR bude apelovať, aby prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo bol spravodlivý. Vhodnou politikou EÚ a rokovaniami na celosvetovej úrovni by sa malo zabrániť neželanému a nekontrolovateľnému úniku emisií uhlíka v iných častiach sveta. V opačnom prípade, takéto konanie len zvýši globálnu uhlíkovú stopu, pretože výroba sa presunie do štátov, ktoré disponujú zariadeniami menej šetrnými k životnému prostrediu.

Možné opatrenia

Ako podporné opatrenia je vhodná podpora tvorby strategických hodnotových reťazcov a stimulovaní inovácií. Ďalším dôležitým prvkom financovania transformácie je podpora rozsiahlych projektov spoločného európskeho záujmu (tzv. mechanizmus IPCEI) pod rámcom pre strategické hodnotové reťazce s nízkymi emisiami CO₂ zamerané na drastické zníženie emisií v rozhodujúcich strategických priemyselných odvetviach, akými sú hutnícky, chemický a cementársky priemysel.

Ako veľmi nádejné v kontexte prechodu na nízko uhlíkovú výrobu sa javia partnerstvá zamerané na výrobu vodíka a budovanie s tým súvisiacej infraštruktúry a jeho použitie v priemyselnej výrobe, a to tak formou IPCEI projektov, ako aj reformy systému štátnej pomoci v tejto oblasti. Viedlo by to k vytváraniu nových, či posilneniu už existujúcich „priemyselných ekosystémov“, napríklad obehového hospodárstva na báze vodíka, aj s vplyvom na ostatné energeticky náročné odvetvia, výrobcov energie, automobilový priemysel, stavebníctvo či strojárstvo.

Dôležitý v kontexte transformácie bude aj prístup dotknutých odvetví k prostriedkom Fondu pre spravodlivú transformáciu ('Just Transition Fund') a ich efektívne využitie. V rámci tejto platformy budú zdieľané informácie, ktoré orgány a príjemcovia potrebujú, vrátane možností financovania, príslušných aktualizácií právnych predpisov alebo iniciatív špecifických pre jednotlivé sektory.

Medzi ďalšie opatrenia patrí posilnenie a vývoj nových nástrojov na financovanie a podporu MSP scale-upov (súkromné financovanie, PPP projekty), systém pre tvorbu inovácií vrátane riešenia práv duševného vlastníctva, vymáhania pravidiel hospodárskej súťaže a rozšírenia klastrov, digitálnych hubov a pod.

Uhlíkové clo

SR považuje za dôležité vytvoriť doplnkové opatrenie k existujúcim opatreniam, ktoré by efektívne vyrovnávalo nerovné podmienky medzi spoločnosťami v EÚ, ktoré čelia tvrdším environmentálnym predpisom a usilujú sa o dodržiavanie prísnejších environmentálnych noriem ako zahraničné spoločnosti.

Bolo by vhodné zvážiť úlohu, ktorú môžu zohrávať vylepšené produktové štandardy, ako sa uvádza v Akčnom pláne obehového hospodárstva EÚ. Produktové štandardy výrobkov môžu zabezpečiť výrobu s nízkymi emisiami uhlíka a účinne využívať zdroje, a tiež pomôcť zaručiť minimálne negatívne vplyvy používania výrobkov na životné prostredie.

Dekarbonizácia je kľúčová pre rozvoj moderného hospodárstva, nových technológií, inovácií a vzniku *nových pracovných príležitostí*. Súčasne je ale potrebné zohľadniť sociálne a finančné náklady, ktoré prináša. To si bude vyžadovať úzku spoluprácu vládneho i mimovládneho sektora. Aby bola SR schopná dostatočne rýchlo, flexibilne a efektívne formulovať svoje pozície, prijímať rozhodnutia na národnej úrovni a následne presadzovať svoje záujmy a priority na úrovni EÚ, je nevyhnutná pružná spolupráca zainteresovaných subjektov, vysoká miera synergie sektorových politík a konzultovanie rozhodnutí na politickej a celospoločenskej úrovni.

Podpora zo strany Ministerstva hospodárstva SR

V nadväznosti na Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020-2024 považuje MH SR za cieľ hospodárskej politiky zvýšenie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a to vytváraním priaznivého podnikateľského prostredia s vyššou ekonomickou slobodou, rozhodnutiami založenými na faktoch a dátach, ako aj nízkym administratívnym zaťažením.

MH SR ako jeden z pilierov rozvoja konkurencieschopnosti považuje podporu výskumu, vývoja a inovácií. Z pohľadu MH SR budú zdroje primárne vynakladané na inovácie, ktoré znižujú energetickú, materiálovú a emisnú náročnosť, s dôrazom zavedenia princípov obehového hospodárstva. Víziou je zavádzanie moderných technológií a nástup nových obchodných modelov (napr. zdieľaná ekonomika), ktoré sú súčasťou prechodu na klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo, pričom uvedené prispieva aj k samotnému oživeniu priemyselných odvetví.

Postavenie priemyslu a priemyselnej výroby v hospodárstve zohráva stále kľúčové postavenia, avšak aj z pohľadu transformácie slovenskej ekonomiky v ére digitalizácie a automatizácie, ako aj vzhľadom na súčasnú krízu, bude jedným z cieľov podpora väčšej diverzifikácie slovenského hospodárstva. Táto transformácia by mala byť riešená práve zohľadňovaním trvalo udržateľného rozvoja.

MH SR bude súčinné v rámci svojich kompetencií aj pri príprave plánu prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré bude spracovávať MŽP SR.

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ